כל הזבחים שקבלו דמן פרק שני זבחים כח.

כאליה דמי והא קא מחשב מאכילת מזבח לאדם אמר שמואל הא מני [ה]ר' אליעזר היא דאמר מחשבין מאכילת מזבח לאכילת אדם ומאכילת אדם לאכילת מזבח [ו]דתנן השוחט את הזבח לאכול דבר שאין דרכו לאכול להקטיר דבר שאין דרכו להקטיר כשר ור"א פוסל במאי אוקימתא כר"א אימא סיפא [ז]זה הכלל כל השוחט והמקבל והמוליך והזורק לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר דבר שדרכו לאכול אין שאין דרכו לאכול לא אתאן לרבנן רישא ר' אליעזר וסיפא רבנן אמר ליה אין [א] רב הונא אמר עור אליה לאו כאליה דמי אמר רבא [ב] מ"ט דרב הונא [ח][1]חלבו האליה ולא עור האליה רב חסדא אמר לעולם עור האליה כאליה דמי והכא במאי עסקינן באליה של גדי כולהו כשמואל לא אמרי רישא ר"א וסיפא רבנן לא מוקמי כרב הונא לא אמרי עור אליה כאליה דמי קא משמע להו כרב חסדא מאי טעמא לא אמרי מאי קמ"ל עור אליה כאליה דמי תנינא [ט]ואלו שעורותיהן כבשרן [י]עור שתחת האליה ורב חסדא איצטריך סד"א ה"מ לענין טומאה דרכיך מצטרף אבל הכא אימא [כ][2]למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין ולא עבידי מלכים דאכלי הכי אימא לא קמ"ל מיתיבי [ל]השוחט את העולה להקטיר כזית מעור שתחת האליה חוץ למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת אלעזר בן יהודה איש אבלי' אומר משום רבי יעקב וכן היה רבי שמעון בן יהודה איש כפר עיכוס אומר משום ר' שמעון אחד עור בית הפרסות [ג] בהמה [ד] דקה ואחד עור הראש של עגל הרך ואחד עור שתחת האליה וכל שמנו חכמים גבי טומאה ואלו שעורותיהן כבשרן להביא עור של בית הבושת חוץ למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת עולה אין אבל זבח לא בשלמא לרב הונא היינו דקתני עולה אלא לרב חסדא מאי איריא דתני עולה ליתני זבח אמר לך רב חסדא איבעית אימא באליה של גדי ואיבעית אימא תני זבח: פסול ואין בו כרת כו': מנה"מ אמר שמואל תרי קראי כתיבי מאי היא אמר רבה [3]שלישי [מ]זהו חוץ לזמנו פיגול זהו חוץ למקומו והנפש האוכלת ממנו אחד ולא שנים [ה] זהו חוץ לזמנו ולמעוטי חוץ למקומו ואימא והנפש האוכלת ממנו זהו חוץ למקומו ולמעוטי חוץ לזמנו מסתברא חוץ לזמנו עדיף דפתח ביה אדרבה חוץ למקומו עדיף דסמיך ליה אלא אמר אביי כי אתא רב יצחק בר אבדימי [אמר רב] [ו] סמיך [ס]אדתני תנא כשהוא אומר [4]שלישי בפרשת קדושים תהיו שאין ת"ל שהרי כבר נאמר [3]ואם האכל יאכל מבשר זבח (א) השלמים ביום השלישי

כאליה דמי. ואפילו לענין הקטרה ובשלמי כבש שאלייתו קריבה נמי העור [ז] קרב כי היכי דלענין אכילה חשיב ליה בשר לענין מצות הקטרתו נמי כשר הוא וקתני מתני' דכי שחיט שלמים לאכול עור האליה כמון או למחר הויא מחשבה ואע"ג דחישב מאכילת מזבח לאדם: **רבי אליעזר היא.** לקמן בפ' כל הפסולים (דף לה.): **לאכול דבר שאין דרכו לאכול.** כגון אימורים או חוץ לזמנו או חוץ למקומו: **ולהקטיר.** חוץ לזמנו או חוץ למקומו: **דבר שאין דרכו להקטיר.** כגון בשר: **לאכול דבר שדרכו לאכול.** בשר: **שדרכו להקטיר.** אימורין. אבל אם חישב להקטיר בשר למחר או לאכול אימורין למחר כשר שאין מחשבין מאכילת אדם למזבח ומאכילת מזבח לאדם: **לאו כאליה דמי.** לענין מצות הקטרתו הוא דמעטיה קרא כדמפרש רבה [ח]. חלבו האליה תמימה גבי הקטרת אליה כתיב ופריש בהדיא חלב ולא עור: **והכא במאי עסקינן.** מתני' דחשיב ליה אכילת אדם באליה של גדי שאינה קריבה כדאמרן בפ"ק (לעיל דף ט.) לימד על העז שאינה טעונה אליה: **מאי קמ"ל.** תנא דמתני' אי באליה של גדי קאי אי אמרת בשלמא בשל כבש קמ"ל לשמואל דמחשבין מאכילת אדם למזבח [ט] ומאכילת מזבח לאכילת אדם כרבי אליעזר ולרב הונא דמוקי לה כרבנן אשמעינן תנא דידן דעור אליה לאו כאליה דמי להקטירו אלא לרב חסדא למה לי למתנייה אי לאשמועינן דעור אליה לענין אכילת אדם כאליה דמי וכי חשיב עליה לאוכלו למחר כאילו חישב על כזית מבשרו הואיל ורכיך וחזי לאכילה: **פיגול.** בשחיטת חולין: **ואלו שעורותיהן כבשרן.** לטמא טומאת נבילות וקחשיב עור האליה: **מצטרף.** לטמא טומאת אוכלין בכביצה או טומאת נבילות בכזית: **אבל הכא.** לענין קדשים כתיב גבי מתנות כהונה לכל קדשי בני ישראל לך נתתים למשחה (במדבר יח) והיינו לגדולה כדמתרגמינן לרבו ללמד שיהו אוכלין אותן דרך אכילת מלכים המשוחים ולא עבידי מלכים דאכלי עור אימא לא תהא מחשבה: **עגל הרך.** מפרש בהעור והרוטב [ט] כל שנתו: **להביא עור בית הבושת.** של נקבה וזה לבדו יש לך להביא עוד [יא] אלל קדשים מכל השנויים שם: **עור** [יב] **בית הפרסות.** [י] מן הארכובה ולמטה: **חוץ למקומו.** אם שחט ע"מ לאכול [יג] מאחת מאלו חוץ למקומו: **עולה אין.** גבי עולה הוא דתנא מחשבת הקטרת עור אליה דפסלה: **אבל זבח.** סתמא לא קתני שמע מינה אין מחשבת הקטרה מועלת בעור האליה כשאר זבחים: **לרב הונא.** דאמר בהדיא מעטיה קרא גבי אליה [יד] דנהוי אימורין אבל גבי עולה לא אימעיט דכתיב [כ] הנתחים ועור האליה בשר הוא: **אלא לרב חסדא.** דאמר גבי אליית אימורין עור נמי קרב ליתני זבח סתמא: **איבעית אימא.** הך מתני' נמי באליה של גדי ולא מיתני ליה זבח באליה במחשבת הקטרה אלא במחשבת אכילת אדם כי מתני': **מנהני מילי.** דמחשבת חוץ לזמנו [טו] וחוץ למקומו פוסלת [טז] וענוש כרת באכילה ואת שחישב עליו חוץ לזמנו: **תרי קראי כתיבי.** חד חוץ לזמנו וחד חוץ למקומו: **שלישי.** אם האכל יאכל מבשר זבח (ב) השלמים ביום השלישי (ויקרא ז) ומוקים ליה תנא לקמן [כט.] במחשב בשעת עבודה לאכול מזבחו ביום השלישי הכתוב מדבר: **זה חוץ לזמנו.** דשלישי חוץ לזמן אכילת שלמים הוא: **פגול.** דכתיב בסיפיה דקרא פגול יהיה קרא יתירא הוא לרבות חוץ למקומו ומסתברא דלמחשבת חוץ למקומו מוקמינן לה ולא אמחשבת שאר פסלות כגון לשפוך דמו [על הרצפה או] ע"מ לערבו בדם הפסולין [יז] דדמי לחוץ לזמנו קמרבי בהאי קרא וחוץ למחילה דמי לחוץ לזמן: **ממנו.** משמע דלא קאי אעונה [יח] תשא דנפקא לן מיניה כרת אלא אחד מינייהו לאחד משמע ולא שנים מדלא כתיב האוכלת ולשתוק [יט]: **למעוטי.** דממנו מיעוטא הוא: **עדיף.** לאוקומי כרת עליה: **דסמיך ליה.** דהאי ממנו סמוך לפגול יהיה דמרבינן ביה חוץ למקומו: **כשהוא אומר שלישי בפרשת קדושים הסיו.** קרא זוטא ואם האכל יאכל ביום השלישי פגול הוא לא ירצה (ויקרא יט): **הנהו** [כ] **לחוץ למקומו.** דבאוכל ממש ביום השלישי ליכא לאוקמא דהא כתיב לא ירצה ואמרינן לקמן (דף כט.) וכי אחר שהוכשר יחזור ויפסל אלא על כרחך במחשב בשעת עבודה ע"מ כן קאמר:

אם

אמר שמואל הא מני ר' אליעזר היא. וסבר לה כההוא תנא דאמר בריש הקומץ רבה (מנחות דף יז.) דלר' אליעזר הוי בכרת ולא סבר לה כרבי ירמיה דמוקי בסוף פירקין (דף לא:) סיפא כרבי אליעזר דלא תיקשי רישא וסיפא כר' אליעזר ואליעתא כרבנן ול"ת לרבי אליעזר מאי איריא עור האליה אפילו אליה נמי ואי לאשמועינן עור [כא] האליה כבשר תנינא ואלו שעורותיהן כבשרן כדפריך בסמוך וי"ל כיון דעיקרה אתא לאשמועינן כר' אליעזר אין לחוש אי אגב אורחיה אשמועינן דעור כבשר אע"ג דתנינא דאשכחן [כב] בשמעתא קמייתא דברכות (דף ג.) דפריך וליתני לאת הכוכבים ומשני מילתא אגב אורחיה קמ"ל דכפרה לא מעכבא אע"ג דתנינא במסכת נגעים (פי"ד מ"ג) העריב שמשו אוכל בתרומה הביא כפרתו אוכל בקדשים [ל]: **תנינא** אלו שעורותיהן כבשרן. הקשה ה"ר יעקב מאורליינש טובא קמ"ל דבפ' העור והרוטב (חולין דף קכב:) אמרינן אל תקניטני שבלשון יחיד אני שונה אותה גבי עור הראש של עגל הרך דפליגי רבנן משום דסופו להקשות [כג] ועור האליה הוי לכ"ע כבשר ועוד קשה היכי דייק מעור הראש דיחידאה היא מברייתא דאלעזר בן יהודה הא [כד] פשיטא לן מדפריך תנינא הא קחשיב עור האליה דהוי לכולי עלמא כבשר: **להביא** עור של בית הבושת. פי' בקונטרס וזה לבדו יש לך עוד [יא] להביא אלל קדשים מכל השנוים שם ותימה הא איכא נמי עור השליל ופי' בקונטרס בחולין (דף ט.) דלא חשיב שליל משום דאינו נוהג בעולה ותימה והרי [כה] בית הבושת דאין נוהג בעולה ונראה דלא קתני שליל משום דאמר פרק כל הפסולין (לקמן דף לה.) דפיגל בשליל לא נתפגל הזבח ולא קאמר להביא [כו] אלא דבר שאינו לגמרי בעולה ומשום דמיירי בברייתא בעולה לא תנא בית הבושת בהדיא וקאמר להביא [מ]: **בשלמא** לרב הונא היינו דקתני עולה. תימה דבתוספתא קתני זבח וי"ל דרב הונא הוה מוקי לה כרבי אליעזר דאמר מחשבין מאכילת מזבח [כז] לאדם: **אלא** לרב חסדא מאי איריא דקתני עולה ליתני זבח. לשמואל לא מקשה למה לי למיתני עולה ליתני זבח דאי תני זבח הוה מוקמינן ליה כרבי אליעזר:

מסורת הש"ס

א) לקמן לא:, ב) לקמן לה., ג) לקמן כט: מנחות יב. ע"ש, ד) שבת קו. חולין נה: קכב. נדה נה. ירוש' שבת פי"ד ה"א, פסחים פ"ז הי"א, סנהדרין פ"ח ה"ב, ה) [לקמן לא. סוטה טו. חולין קלב.] ירוש' תרומות פ"ה ה"א, בכורים פ"ב ה"א, ו) [תוספ' פ"ג ה"ב ע"ש חולין נה:], ז) [לעיל יד.], ח) ת"כ צו פ"ג ה"ב, קדושים פ"א ה"ד, ט) חולין קכב., י) שם:, כ) ויקרא א ח, ל) [ועי' תו' מנחות נג. ד"ה הכל כיתר כיאור], מ) [ועי' היטב תו' חולין ט. ד"ה להביא]:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' מבשר זבח שלמיו ביום השלישי: (ב) רש"י ד"ה שלישי וכו' זבח שלמיו ביום:

◆

שינויי נוסחאות

א] אין רישא ר' אליעזר וסיפא רבנן (כתה"י, פריז, שיטמ"ק): ב] כ"א רבה (שיטמ"ק וכ"ה בשרי"ט): ג] בכל כתה"י ודפוי"ר פרסות, וכן הוא יסד (תק"ם). [אבל לפי הגהת הגר"א באות שאח"ז נ"ל הפרסות]: ד] בהמה דקה נמחק וליתא בחולין (הג' הגר"א ורש"ש). ויעב"ץ מוחק תיבת דקה: ה] שנים ואיזה זה זהו כו' (שיטמ"ק פרי"ח): ו] דלא גרסי' אמר רבא מוכח בכמה דוכתי, עי' יבמות ג ע"א ותוס' שם ד"ה אמר ובחולין קי ע"א ותוס' שם ד"ה אילא למוכח כן. אמנם אחר העיון בכל הני תוספות הנ"ל מוכח דגם אמר רב לא יהיה גרסתם ע"פ (הגרי"ב), ועי' שיטמ"ק וכת"י רבה, ותוס' כי דנ"ל לגרוס שמואל: ז] העור נמי (שיטמ"ק): ח] בגליון גרס רבא. ועי' לעיל אות ב: ט] לאכילת מזבח (שיטמ"ק): יא] תיבת עוד נמחק (בה"ו). וכ"ה בכי"י. ולי"ק גורס עוד. וכ"ה בכ"י. ובתוס' כלפנינו: יב] דבור זה שייך לעיל קודם ד"ה עגל הרך (שיטמ"ק): יג] צ"ל להקטיר (רש"ש): יד] בכי"מ גבי אכילת אימורין. [ובכ"ו גבי אלית אימורין]: טו] צ"ל לזמנו פוסלת וענוש כרת באכילתו ואת שחישב עליו חוץ למקומו פוסלת ואין בו כרת. גי' הר"מ בגרסי' שלו (שיטמ"ק ובערי"ו בגליון): טז] פוסלות (שמכ"י): יז] הפסולין דמסברא דומיא דשלישי דהיינו חוץ לזמנו קמרבי כו' (שיטמ"ק): יח] צ"ל עונה (שמכ"י): יט] ולשתוק ולמעוטי אתא דממנו כו' כצ"ל וכדי"ל (שיטמ"ק): כ] תגהו ענין (כתה"י). ודבור זה שייך לעיל ואך סדר הדבורים לא אתי שפיר ול"ע: כא] דעור (שיטמ"ק): כב] כדאשכחן בריש יבמות ובשמעתא קמייתא (שיטמ"ק): כג] להקשות וקמ"ל הכא דעור האליה כצ"ל וכ"ה בכי"י (צי"ק). ועי' פי"מ במדיסים: כד] הא פשיטא לן מדפריך תנינא. תיבות אלו נמחקות (שיטמ"ק). כ"ה הא קחשיב עור האליה ופשיטא לן מדפריך תנינא דהוי לכו"ע כבשר (גליון. ועי' צ"ק ופי"מ): כה] והרי חשיב בית (שיטמ"ק): כו] להביא דבר שאינו נוהג לגמרי אפילו בשלמים ומשום דמיירי כו' כצ"ל (צי"ק והגרי"א חבר). ועי' פי"מ במדיסים: כז] נכאורה צ"ל מאדם למזבח דלר"א עור אליה לאכילה גבי זבח ומחשב להקטיר הוי מאדם למזבח (חיש קשיש ועי' קרא):

עין משפט נר מצוה

קיד א מיי' פ"א מהל' שאר אבות הטומאה הלכה ט:
ב מיי' פרק י"ד מהלכות פסה"מ הלכה ז:

◆

תורה אור השלם

1. וְהִקְרִיב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁה לַיהוָה חֶלְבּוֹ הָאַלְיָה תְמִימָה לְעֻמַּת הֶעָצֶה יְסִירֶנָּה וְאֶת הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל הַקֶּרֶב: ויקרא ג, ט
2. וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל אַהֲרֹן וַאֲנִי הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתָי לְכָל קָדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ נְתַתִּים לְמָשְׁחָה וּלְבָנֶיךָ לְחָק עוֹלָם: במדבר יח, ח
3. וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא: ויקרא ז, יח
4. וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פִּגּוּל הוּא לֹא יֵרָצֶה: ויקרא יט, ז

◆

מוסף רש"י

כל השוחט והמקבל כו'. לא א לא א: **דבר שדרכו להקטיר.** אימורין, כדלפינן לעיל דעמי אכילות מפגלות ונלמד לכחיב עליהו להאכלו למחר לרבר נכן, אימורין למזבח בשר לאדם (לקמן כט:). **שעורותיהן כבשרן.** מטמאין כבשרן: **עור שתחת האליה.** עור הוא תחת מקום שאין שיער מפני שהוא רך (חולין קכב:). **למשחה לגדולה.** במתנות כהונה כתיב בויקח קרח לך נתתים למשחה, כל מתנות שנתתי לך בכהונתך נתתי לך לגדולה, כדמתרגמינן לרבותא (שם קכב:). בקדשים בעינן שמחה וגדולה, דכתיב לך נתתים למשחה, לדרך שהמלכים אוכלים (יומא יז.). **איבלים.** כפר: **עיכוס.** נסמיך (חולין נה:). **עור בית הפרסות.** כעין שחותכין הרגלים, וכל אותו העור רך הוא (שם קכב:). **עגל הרך.** מפרש בהעור והרוטב כל זמן שיונק (שם נה:). **להביא עור בית הבושת.** בית הרחם של נקיבה (שם קכב.). להכי מפרש ואמר להביא עור בית הבושת, משום דאין להביא אלא זה לבדו, שהרי כל המנוין שם הלויין לאיות בעולה שנוין כאן חוץ מזה, עור השליל אינו ראוי להיות בעולה דאין שליל לזכרים (שם ט:):

◆

שיטה מקובצת

הא מני ר' אליעזר היא. ולרב ל"ל מאי איריא עור האליה אפי' האליה עצמה נמי. ולי לאשמועינן דעור האליה כאליה דמי, תנינא ואלו שעורותיהן כבשרן כדפריך בסמוך. ויבואו לפרש הואיל ועיקר בכא אתא לאשמועינן כר"א אגב אורחיה אשמועינן דעור האליה כאליה דמי אע"ג דשמעינן לה ממקום אחר (תוס'): **תנינא ואלו שעורותיהן** כבשרן. הקשה הר"ר יעקב מאורליינש מאי מייתי מההיא משנה הא אמרי' בחולין (דף קכב.) אל תקניטני בלשון יחיד (פירוש) אותה, ור"ל דהא דקאמר התם דבר דהיו מיתוקא קאי על עור הראש של עגל הרך דפליגי רבנן עליה משום שסופו להקשות אבל עור האליה לכ"ע הוי כבשר (תוס'): תוד"ה להביא וכו' ותימה דלא קתני שליל משום כו' דע"ל בשליל לא נתפגל הזבח. והיינו ולא הוי פיגול לגמרי בשלמים השייר, אבל בית הבושת דינו כשלמים לאלו נתפגל בית הבושת נתפגל הזבח (מהרי"ם):